

امارت اسلامی افغانستان   د افغانستان اسلامي امارت
وزارت زراعت، آبیاری و مالداري   د کرنې، اوبو لگولو او مالداري وزارت
رياست احصائيه زراعتي و تنظيم معلومات

گزارش تولید برنج

سال ۱۴۰۳

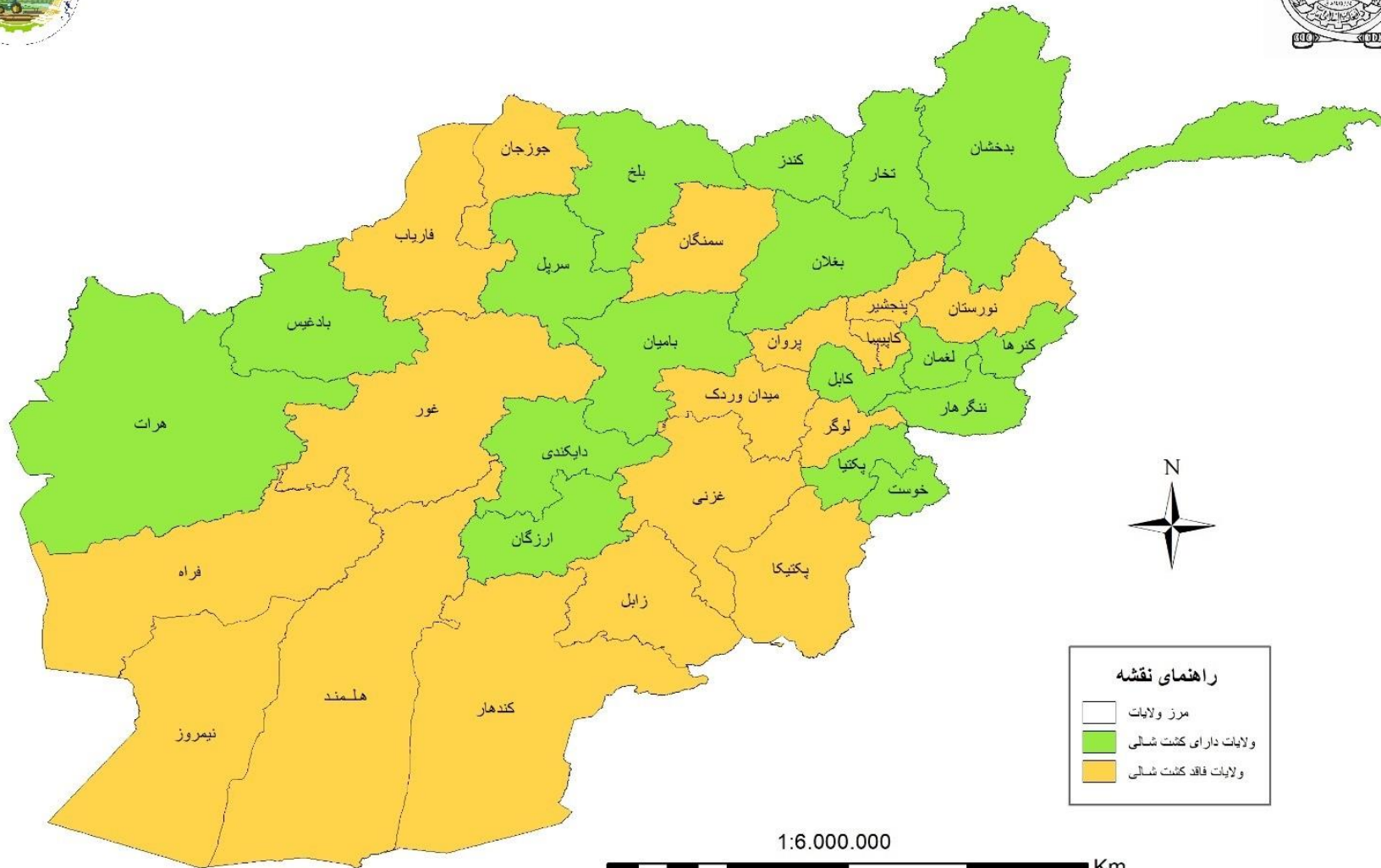

قوس سال ۱۴۰۳

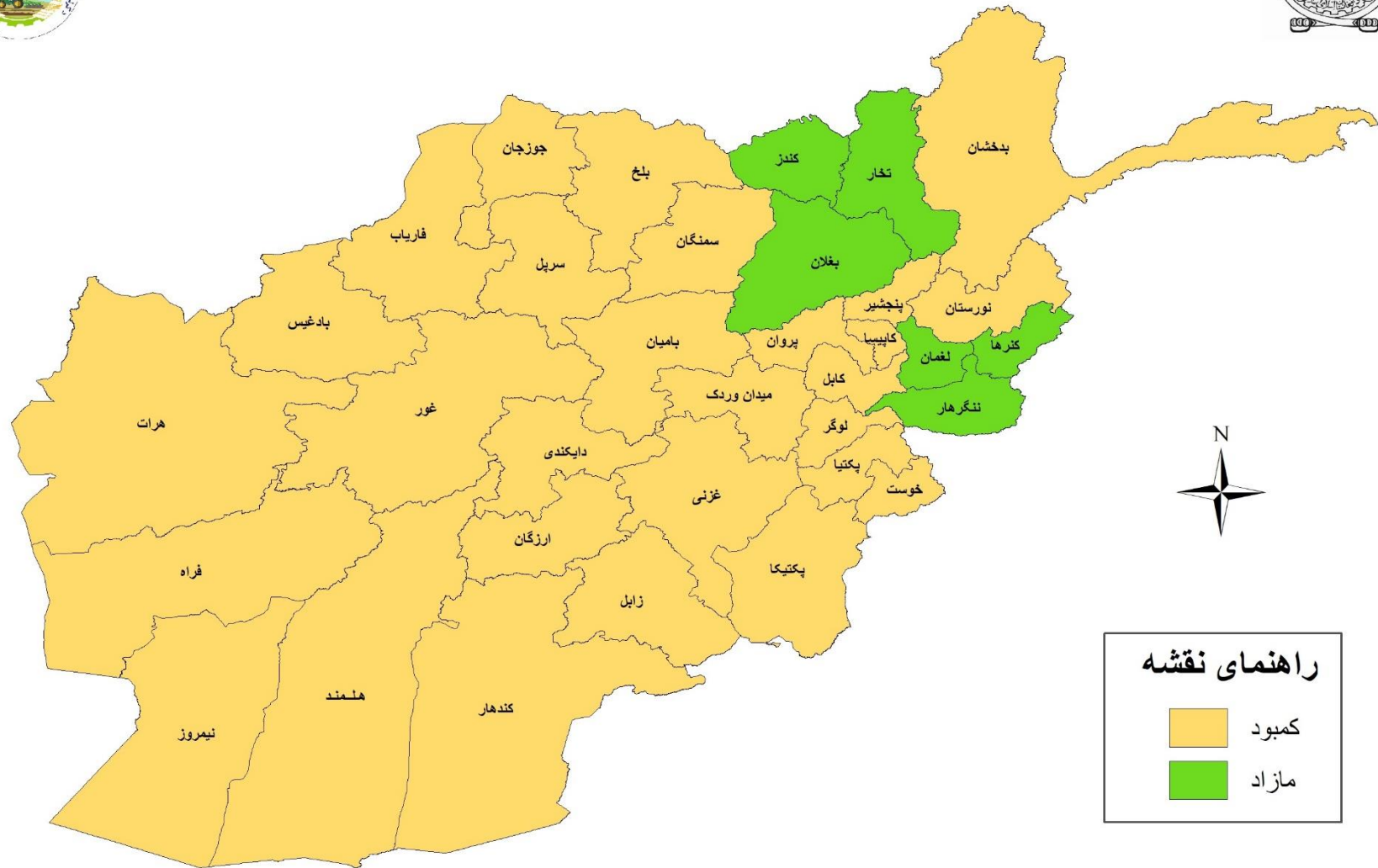
نقشه ساحات تحت کشت شالی به تفکیک ولایات سال 1403

آمریت سیستم معلومات جغرافیائی

نقشه مازاد و کمبود برنج به تفکیک ولایات سال ۱۴۰۳

راهنمای نقشه

- کمبود
- مازاد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	خلاصه:
1	هدف:
1	روش کاری:
3	ساحه تحت کشت شالی:
3	تولید برنج:
4	توازن برنج (تولیدات، نیازمندی، مازاد/کمبود):
5	نوعیت کشت:
5	شیوه آماده نمودن زمین:
5	استفاده تخم های بذری:
5	استفاده کود های کیمیاوی و حیوانی:
6	کاهش و افزایش ساحه تحت کشت شالی:
6	منابع:
6	تهیه کننده:
6	آدرس:
7	ضمایم:

خلاصه:

چنانچه هویداست برنج بعد از گندم از جمله مواد غذایی مهم و با ارزش در کشور بوده که در یک تعداد ولایات که مزارع شان دارای آب وافر می باشد تحت زرع قرار می گیرد. این نبات در سال جاری در ۱۷ ولایت تحت کشت قرار گرفته که زمان کشت آن معمولاً ماه های ثور، جوزا و سرطان بوده و در ماه های میزان و عقرب رفع حاصل می گردد.

نیازمندی کشور به برنج از تولیدات داخلی مرفوع نگردیده به همین سبب یک مقدار قابل ملاحظه ئی جهت رفع نیازمندی از خارج وارد کشور می گردد. اما با آن هم وزارت زراعت، آبیاری و مالداري در سعی و تلاش بیشتر بوده تا تولیدات داخلی کشور را افزایش داده و واردات برنج را به حد اقل برساند.

جهت دریافت ساحات تحت کشت و تولیدات برنج بصورت دقیق نیاز به سروی های نمونوی بوده که خوشبختانه در سال جاری وزارت زراعت، آبیاری و مالداري مشترکاً با اداره محترم ملی احصائیه و معلومات سروی نمونوی قطع نبات شالی را راه اندازی و موفقانه انجام دادند. در این سروی ولایات شالی کار تحت پوشش قرار گرفته و ارقام مورد نیاز بصورت دقیق جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار داده شده است.

طی سال های اخیر خشکسالی ها در کشور سبب کاهش تولیدات محصولات زراعتی بخصوص شالی گردیده است، اما خوشبختانه در سال ۱۴۰۳ به نسبت موجودیت آب تقریباً وافر در مزارع شالی باعث گردیده تا در تولیدات شالی به مقایسه سال گذشته افزایش قابل ملاحظه رو نما گردد. نتایج ارقام سروی نشان می دهد که ساحه تحت کشت شالی در سال ۱۴۰۳ حدود ۱۲۹ هزار هکتار بوده که در مقایسه با سال گذشته ۰,۴ فیصد افزایش را نشان می دهد. این در حالی است که تولیدات برنج در سال جاری حدود ۴۳۸ هزار متریک تن می باشد و در مقایسه با سال گذشته ۹,۶ فیصد افزایش نموده است.

نفوس کشور^۱ طی سال ۱۴۰۳ حدود ۳۵,۶۹ میلیون نفر تخمین گردیده است که به اساس آن و با در نظر داشت مصارف تخم بذری و ضایعات بعد از رفع حاصل مقدار نیازمندی برنج به سطح کشور حدود ۷۰۵ هزار متریک تن تخمین می گردد. این در حالی است که اگر تولیدات داخلی را با نیازمندی ذکر شده مقایسه نمائیم دیده می شود که کمبود برنج در سال ۱۴۰۳ به سطح کشور ۲۶۶ هزار متریک تن رونما گردیده است.

هدف:

هدف از تهیه این گزارش تهیه معلومات پیرامون وضعیت کشت برنج در کشور که شامل (ساحات زرع شالی، تولیدات برنج، نیازمندی اهالی کشور به برنج، مازاد یا کمبود برنج، شیوه کشت، استفاده تخم های بذری و کود های کیمیاوی و حیوانی) و سایر معلومات جهت استفاده نیازمندان ارقام و همچنان آگاهی مسؤلین جهت تدارک کمبود برنج در کشور می باشد.

روش کاری:

در تهیه گزارش متذکره تمام ارقام و معلومات ابتدائی که از نتایج سروی قطع نبات شالی در ولایات شالی کار بدست آمده است مورد استفاده قرار داده شده است. به همین منظور روش کاری سروی متذکره ذیل آرایه می گردد.

بصورت عموم در تطبیق سروی قطع نبات شالی در سال ۱۴۰۳ مراحل ذیل انجام شده است:

- دیزاین سروی
- جمع آوری معلومات از ساحه
- تجزیه، تحلیل، توحید و تائید ارقام
- نشر ارقام

¹ - نشریه نفوس اداره ملی احصائیه ومعلومات سال ۱۴۰۳

دیزاین سروی:

سروی متذکره به اساس معلومات ارایه شده ادارات زراعت ولایات شالی کار توسط متخصصین ریاست احصائیه زراعتی و تنظیم معلومات در هماهنگی با متخصصین اداره ملی احصائیه و معلومات دیزاین گردیده که فعالیت های ذیل انجام شده است:

- تعیین ساحه تحت پوشش سروی (۱۷ ولایت، ۸۴ ولسوالی، ۵۵۱ قریه به تعداد ۱۶۵۲ نمونه)
- تعیین حجم نمونه (نمونه سروی متذکره قریه بوده که به شکل تصادفی ساده (Simple Random) انتخاب شده است.
- تخمین بودجه برای تطبیق سروی
- اندازه ساحه برای قطع نبات شالی (۴ متر مربع (۲×۲) زمین شالی بوده که از هر قریه ۳ نمونه انتخاب گردیده است
- دیزاین سوالنامه به شکل کاغذی و بارگیری آن در سیستم کوبو (Kobo) جهت جمع آوری ارقام و معلومات به شکل آنلاین
- استخدام کارمندان سروی (سوپروایزران، کنترولران و سرویران)
- آموزش کنترولران سروی در مرکز.
- تدویر جلسات تخنیکي به اشتراک متخصصین وزارت زراعت، آبیاری و مالداري و اداره ملی احصائیه و معلومات
- تهیه پلان تطبیقی سروی در ساحه برای جمع آوری ارقام و معلومات

جمع آوری معلومات ابتدائی از ساحه:

- در جمع آوری معلومات از ساحه تعداد ۱۷ نفر سوپروایزر، ۱۷ نفر کنترولر، ۱۶۸ نفر سرویر توظیف گردیده است
- آموزش سرویران پیرامون چگونگی تطبیق سروی و نحوه جمع آوری ارقام از ساحه توسط کنترولران اعزامی در ولایات مربوطه
  - انتخاب ساحه ۴ مترمربع در مزارع شالی توسط سرویران با استفاده از روش های استندر احصائیه
  - قطع نبات از ساحه ۴ متر مربع و اخذ ارقام وزن و رطوبت آن در سوالنامه کاغذی و سیستم کوبو
  - مصاحبه با دهاقین شالی کار توسط سرویران و درج معلومات در سوالنامه کاغذی و سیستم آنلاین کوبو.
  - اداره، رهبری و رهنمائی سرویران همه روزه به شکل دوامدار توسط کنترولران در ساحه.
  - نظارت از تطبیق سروی در ساحه توسط سوپروایزران مرکزی

تجزیه، تحلیل، توحید و تائید ارقام:

- در تجزیه و تحلیل ارقام متخصصین هردو ارگان با استفاده از ارقامی که در سیستم به شکل آنلاین ذخیره گردیده بود سهم گرفته اند.
- دونلود ارقام از سیستم.
  - پاک کاری، ترتیب، تنظیم و تائید ارقام و معلومات.
  - تثبیت ساحات تحت کشت توسط متخصصین اداره ملی احصائیه با استفاده از نقاط جی پی اس و تکنالوژی (GIS/RS)
  - تخمین تولیدات، نیازمندی، مازاد، کمبود و سایر معلومات توسط متخصصین ریاست احصائیه زراعتی و تنظیم معلومات وزارت زراعت.

نشر ارقام:

بعد از تائیدی ارقام و معلومات جمع آوری شده گزارش مفصل نتایج سروی متذکره از طرف هر دو ارگان بصورت مشترک تهیه و به زبان های دری و پشتو از طرف اداره ملی احصائیه و معلومات نشر می گردد.

ریاست احصائیه زراعتی و تنظیم معلومات وزارت زراعت برعلاوه نتایج سروی متذکره سایر معلوماتی که پیرامون کشت و تولیدات شالی از طرف متخصصین شالی در بخش های مختلف وزارت زراعت، آبیاری و مالداري تهیه می گردد در گزارش تولیدات برنج که همه ساله از طرف این وزارت به شکل رسمی نشر می گردد نیز استفاده بعمل می آورد.

ساحه تحت کشت شالی:

شالی همه ساله در یک تعداد ولایات که دارای آب وافر برای آبیاری این نبات باشد زرع و مورد استفاده قرار می گیرد. این نبات در سال ۱۴۰۳ در ۱۷ ولایت کشور تحت کشت قرار گرفته که به مقایسه سال های اخیر از وضعیت خوب زراعتی برخوردار می باشد. به اساس ارقام بدست آمده ساحه تحت کشت شالی در سال ۱۴۰۳ به سطح کشور ۱۲۹ هزار هکتار بوده که به مقایسه سال گذشته ۰,۴ فیصد افزایش را در بر دارد. افزایش متذکره در ساحات تحت کشت شالی به سطح ولایات متفاوت بوده چنانچه در ولایات کندز، بدخشان، بادغیس، ارزگان و دایکندی به مقایسه سال گذشته افزایش و در ولایات بلخ، بغلان، بامیان، ننگرهار و کنرها کاهش را دارا بوده اند. برای جزئیات بیشتر ساحات تحت کشت شالی در گراف ذیل وضاحت داده شده است:

گراف ۱: ساحه تحت کشت شالی به تفکیک ولایات در سال ۱۴۰۳

چنانچه در گراف فوق دیده می شود ولایات کندز و تخار دارای بیشترین و ولایات سرپل و بامیان دارای کمترین ساحه تحت کشت شالی به مقایسه سایر ولایات می باشند.

تولید برنج:

در تولیدات برنج نیز مانند سایر نباتات دو فکتور عمده که عوامل تولید و افزایش ساحه تحت کشت می باشد رول مهم را دارد. عوامل تولید که بیشتر شامل استفاده از تخم های اصلاح شده بذری، کود های کیمیای با کیفیت، ادویه جات ضد آفات و امراض می باشد در افزایش حاصل فی واحد زمین تاثیرات بسزائی را دارا می باشد. این در حالی است که افزایش ساحه تحت کشت بیشتر وابسته به موجودیت آب کافی برای آبیاری این نبات می باشد.

تولیدات برنج در هر ولایت نظر به آب و هوا و همچنان امکانات دسترسی به عوامل تولید و سایر فکتور ها متفاوت می باشد. ولایاتی که دارای آب کافی و دایمی می باشند ساحات تحت زرع شالی آنها بیشتر می باشد.

نتایج سروی نشان می دهد که تولیدات برنج در سال ۱۴۰۳ حدود ۴۳۸ هزار متریک تن به سطح کشور تخمین گردیده است که به مقایسه سال گذشته ۹,۶ فیصد افزایش را دارا می باشد. موجودیت آب کافی برای نبات و افزایش حاصل فی واحد زمین از فکتور های عمده ای است که در افزایش تولیدات سال جاری رول داشته است.

تولیدات برنج به سطح ولایات در سال جاری نیز متفاوت بوده چنانچه بیشترین تولید را ولایات کندز، تخار و بغلان و کمترین تولید را ولایات سرپل، بامیان و دایکندی به مقایسه سایر ولایات دارا می باشند

جزئیات تولیدات برنج به تفکیک ولایت در گراف ذیل وضاحت بیشتر داده شده است:

گراف ۲: تولیدات برنج به تفکیک ولایات در سال ۱۴۰۳

توازن برنج (تولیدات، نیازمندی، مازاد/کمبود):

تولیدات داخلی برنج نیازمندی اهالی کشور را مرفوع نساخته به همین منظور همه ساله یک مقدار قابل ملاحظه کمبود رونما می گردد. نتایج سروی نشان می دهد که نیازمندی برنج در سال ۱۴۰۳ به سطح کشور حدود ۷۰۵ هزار متریک تن تخمین گردیده است که این نیازمندی شامل مصارف غذایی به اساس نفوس مقدار ۶۶۰ هزار متریک تن، مصارف تخم بذری به اساس ساحه تحت کشت مقدار ۱۴ هزار متریک تن و ضایعات بعد از رفع حاصل مقدار ۳۱ هزار متریک تن می باشد. این در حالی است که اگر نیازمندی متذکره را با تولیدات داخلی مقایسه نمائیم دیده می شود که مقدار ۲۶۶ هزار متریک تن برنج در سال ۱۴۰۳ به سطح کشور کمبود می باشد.

کمبود برنج به سطح ولایات با در نظر داشت موارد فوق متفاوت می باشد. در سال ۱۴۰۳ ولایات بغلان، کندز، تخار، ننگرهار، لغمان و کنرها دارای مازاد برنج و بقیه ۱۱ ولایت دیگر دارای کمبود برنج می باشند.

جزئیات توازن برنج در سال های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ بطور مقایسوی در گراف ذیل واضح گردیده است:

گراف ۳: توازن برنج در سال ۱۴۰۳ به مقایسه سال ۱۴۰۲ به سطح کشور

نوعیت کشت:

شالی در افغانستان به دو طریقه کشت می گردد که یکی آن پاشان و دیگری نهالی شانی می باشد. طریقه نهالی شانی به مقایسه پاشان نتیجه خوب داده و سبب افزایش حاصلات می گردد.

نتایج سروی نشان می دهد که حدود ۷۸ فیصد دهاقین مصاحبه شده به سطح کشور از طریقه نهال شانی در مزارع شالی شان استفاده نموده اند. این در حالی است که حدود ۲۲ فیصد دیگر آنها از طریقه پاشان استفاده نموده اند. فیصدی های ذکر شده به سطح ولایات متفاوت بوده چنانچه بدخشان، بلخ، تخار، سرپل، کابل و کندز ولایاتی اند که ۱۰۰ فیصد دهاقین مصاحبه شده آنها در سال جاری از طریقه نهال شانی در مزارع شالی خویش استفاده نموده اند و از طریقه پاشان در ولایات متذکره استفاده صورت نگرفته است.

شیوه آماده نمودن زمین:

دهاقین شالی کار در کشور برای آماده ساختن مزارع شالی خویش بصورت عموم از دو وسیله استفاده می نمایند یکی تراکتور و دیگری حیوان. نتایج سروی نشان دهنده آن است که ۸۴ فیصد دهاقین مصاحبه شده به سطح کشور برای آماده نمودن مزارع شالی خویش از تراکتور و ۱۶ فیصد دیگر آنها از حیوان استفاده نموده اند. شیوه آماده نمودن زمین برای زرع شالی به سطح ولایات متفاوت می باشد. چنانچه در ولایات بادغیس، بدخشان، پکتیا، کابل، کندز و لغمان ۱۰۰ فیصد شالی کاران مصاحبه شده برای آماده نمودن زمین خویش برای زرع شالی از تراکتور استفاده نموده اند.

استفاده تخم های بذری:

تخم های بذری که در مزارع شالی افغانستان استفاده می گردد بصورت عموم شامل تخم های اصلاح شده و محلی می باشد. نتایج سروی نشان می دهد که حدود ۹۱ فیصد دهاقین مصاحبه شده به سطح کشور در مزارع خویش از تخم های بذری محلی استفاده نموده. این در حالی است که ۹ فیصد دیگر آنها از تخم های اصلاح شده بذری استفاده نموده اند. به همین سبب مزارع شالی به سطح کشور دارای تولیدات خوبی از نگاه کمی و کیفی برخوردار نمی باشند.

استفاده تخم های اصلاح شده بذری در مزارع شالی به سطح ولایات متفاوت می باشد. ارقام سروی نشان می دهد که بیشترین فیصدی دهاقین مصاحبه شده در استفاده از تخم های اصلاح شده بذری ولایات کنرها، تخار و بلخ می باشد. این در حالی است که در ولایات ارزگان، بامیان، پکتیا، سرپل و کابل ۱۰۰ فیصد دهاقین مصاحبه شده از تخم های بذری محلی در مزارع شالی خویش استفاده نموده اند. به اساس گزارش ریاست محترم غله جات وزارت زراعت، آبیاری و مالداری در سال ۱۴۰۳ تعداد ۶ وراثتی تخم اصلاح شده بذری شالی که شامل جلال آباد ۱۴، شیشم باغ ۱۴، عطائی ۱، زودرس ۱۴، عظمت ۲۱، ناکاهارا ۲۱ می باشد در ۳۰۰ قطعه نمایشی ولایات ننگرهار، لغمان، کنرها، بلخ، کندز، تخار، بغلان و هرات زرع گردیده و مورد استفاده دهاقین ولایات متذکره قرار گرفته است.

استفاده کود های کیمیاوی و حیوانی:

دهاقین شالی کار در کشور جهت افزایش تولیدات شالی در مزارع خویش همیشه از کود های کیمیاوی و حیوانی استفاده می نمایند. کود های کیمیاوی استفاده شده شامل یوریا (کود سفید) و دای امونیم فوسفیت (کود سیاه) می باشد.

نتایج سروی نشان می دهد که در سال ۱۴۰۳ شالی کاران مصاحبه شده بطور اوسط مقدار ۴۶ کیلوگرام کود یوریا و ۲۱ کیلوگرام کود دای امونیم فوسفیت در فی جریب مزرعه شالی خویش به سطح کشور استفاده نموده اند. این در حالی است که یک تعداد دهاقین حدود ۲۱۶ کیلوگرام کود حیوانی در فی جریب مزرعه شالی خویش به سطح کشور نیز استفاده نموده اند.

استفاده از کود های کیمیاوی در مزارع شالی به سطح ولایات متفاوت می باشد. چنانچه دهاقین مصاحبه شده در ولایت بلخ تا ۶۹ و در ولایت ارزگان تا ۶۸ کیلوگرام کود یوریا (کود سفید) در فی جریب مزرعه شالی خویش استفاده نموده اند. از طرف دیگر دهاقین مصاحبه شده در ولایت بلخ تا ۳۹ و در ولایت بادغیس تا ۳۵ کیلوگرام کود دای امونیم فوسفیت (کود سیاه) در فی جریب مزرعه شالی خویش استفاده نموده اند.

کاهش و افزایش ساحه تحت کشت شالی:

ساحات تحت کشت شالی مانند سایر نباتات همه ساله به اثر عوامل مختلف کاهش یا افزایشی را در بر داشته است. گرچه به اساس ارقام ماهواره ئی که کاهش یا افزایش ساحات تحت کشت شالی را در سال ۱۴۰۳ تحلیل نموده است افزایش اندکی را به مقایسه سال گذشته به سطح کشور دارا می باشد. اما حدود ۱۸ فیصد دهاقین مصاحبه شده ساحات تحت کشت شالی خود را به مقایسه سال گذشته کاهش، ۵۵ فیصد افزایش و ۲۷ فیصد مشابه سال گذشته گفته اند.

منابع:

- نتایج سروی قطع نبات شالی سال ۱۴۰۳
- اداره ملی احصائیه و معلومات
- ادارات زراعت ولایات شالی کار
- مصاحبه تلفونی با دهاقین شالی کار در ۱۷ ولایت
- ارقام بیس لاین تولیدات برنج

تهیه کننده:

آمریت احصائیه زراعت و مالداري
ریاست احصائیه زراعتی و تنظیم معلومات

آدرس:

وزارت زراعت، آبیاری و مالداري واقع جمال مینه کابل، افغانستان

ایمیل آدرس omary006@yahoo.com

شماره تماس و وتس اپ +93777317163

ضمایم:

شماره	ولایات	برنج		
		ساحه (هزارهکتار)	حاصل (تن/هکتار)	تولیدات (هزارمتریک تن)
1	فاریاب			
2	جوزجان			
3	سرپل	0.137	3.24	0.444
4	بلخ	5.952	4.05	24.122
5	سمنگان			
6	یغلان	14.932	2.90	43.239
7	کندهز	40.661	3.19	129.748
8	تخار	26.778	4.01	107.442
9	بدخشان	2.034	2.87	5.834
10	هرات	5.571	3.16	17.601
11	فراه			
12	بادغیس	0.452	4.38	1.979
13	غور			
14	پامیان	0.276	2.27	0.626
15	کابل	0.328	4.24	1.391
16	پروان			
17	پنجشیر			
18	کاپیسا			
19	لوگر			
20	وردک			
21	پکتیا	1.733	3.55	6.146
20	پکتیکا			
23	خوست	3.483	2.31	8.029
24	غزنی			
25	ننگرهار	13.052	3.17	41.392
26	لغمان	5.189	3.50	18.183
27	کنرہا	5.894	3.99	23.506
28	نورستان			
29	کندهار			
30	هلمند			
31	زابل			
32	نیمروز			
33	ارزگان	2.288	3.21	7.350
34	دایکندی	0.444	2.67	1.185
	مجموع	129	3.39	438

ضمیمه ۱: ساحه، حاصل فی هکتار و تولیدات برنج به تفکیک ولایات در سال ۱۴۰۳

